

APEK

**Agencija za pošto in elektronske
komunikacije Republike Slovenije**

Stegne 7, p. p. 418

1001 Ljubljana

telefon: 01 583 63 00, faks: 01 511 11 01

e-naslov: info.box@apek.si, http://www.apek.si

davčna št.: 10482369

Številka: 300-131/2005/126

Datum: 07. 04. 2006

Zadeva: Odgovor na pridobljena mnenja in pripombe v zvezi z javnim posvetom o osnutku ukrepa na upoštevnom trgu »Širokopasovni dostop (medoperaterski trg)«

Agencija za pošto in elektronske komunikacije Republike Slovenije je v skladu s 95. členom ZEKom dne 14.2.2006 na spletnih straneh objavila vabilo k javnemu posvetu pred sprejetjem ukrepa na upoštevnom trgu »Širokopasovni dostop (medoperaterski trg)«.

Do izteka roka dne 16.3.2006 je agencija pravočasno prejela dve mnenji o osnutku ukrepa na navedenem trgu. Mnenja in pripombe sta podali družba Telekom Slovenije d.d. in družba Voljatelj telekomunikacije d.d..

Družba Voljatelj telekomunikacije d.d. v svojem dopisu z dne 15.3.2006 navaja, da sta družba Telekom Slovenije d.d. in družba SiOL d.o.o. enotno podjetje, ter da se obveznosti, kot so navedene v osnutku ukrepa ter spremenjene kot rezultat tega javnega posveta naložijo tudi družbi SiOL d.o.o.. Agencija ni v nobenem delu osnutka ukrepa na navedenem upoštevnom trgu navedla, da se družba Telekom Slovenije d.d. obravnava kot samostojna pravna oseba. Glede na to, da se upoštevni trg nanaša na medoperaterski nivo, so ukrepi naloženi le družbi Telekom Slovenije d.d.. Istočasno družba Voljatelj telekomunikacije d.d. opozarja na 91,42% tržni delež družbe SiOL d.d. na maloprodajnem trgu, ter na učinke posebnega položaja družbe SiOL d.d. glede na obvladovanje s strani družbe Telekom Slovenije d.d. na 5 področjih: a) pregled sinergij znotraj velike skupine, b) tehnična podpora, c) komercialna podpora, d) logistična in finančna podpora, e) transparentnost in dostop do informacij. Agencija je ravno zaradi preprečevanja tovrstnih razlikovanj v osnutku ukrepa družbi Telekom Slovenije d.d. naložila obveznost enakega obravnavanja, obveznost dopustitve operaterskega dostopa do določenih omrežnih zmogljivosti in njihove uporabe, ter obveznost zagotavljanja preglednosti. Hkrati je agencija v osnutku ukrepa družbi Telekom Slovenije d.d. naložila tudi obveznost ločitve računovodskih evidenc, s čimer naj bi se preprečilo tudi navzkrižno subvencioniranje med različnimi storitvami in skupinami naročnikov med družbama. Družba Voljatelj telekomunikacije d.d. predlaga agenciji vsaj naložitev ukrepa oblikovanja cene z metodologijo retail minus (drobnoprodajna cena minus) za zniževanje marže družbi Telekom Slovenije d.d. Agencija v zvezi s tem zaključuje, da je družbi Telekom Slovenije d.d. v osnutku ukrepa naložila obveznost cenovnega nadzora in stroškovnega računovodstva, saj bo na ta način imela agencija nadzor tudi nad pravilnim in točnim izkazovanjem stroškov družbe Telekom Slovenije d.d.. Poleg tega je prav oblikovanje stroškovno naravnanih cen eden od ključnih mehanizmov za preprečevanje škarij cen. V primeru, da se bo to naknadno izkazalo potrebno zaradi pojava škarij cen, bo agencija naknadno naložila ukrep oblikovanja cen na podlagi metodologije retail minus. Končno pa

agencija opozarja na to, da je primarni namen izvajanja tržnih analiz in nalaganja ukrepov na medoperaterskih trgih, kar trg širokopasovnega dostopa tudi je, odstraniti tehnične, pravne in druge ovire za vstop alternativnih operaterjev, kar bi praviloma moralo imeti za posledico prerazporeditev tržnih deležev operaterjev na trgu za končne uporabnike. Skladno s tem, agencija ocenjuje strah družbe Voljatel telekomunikacije d.d. v zvezi z visokim tržnim deležem družbe SiOL d.d. kot neutemeljen.

Družba Voljatel telekomunikacije d.d. nadalje navaja, da trenutni obseg naloženih obveznosti ne poda zadovoljivega odgovora na vprašanje: Ali se Telekom Slovenije d.d. lahko izogne svoji obveznosti omogočanja dostopa do zmogljivosti DSLAM, npr. s predajo celotnih zmogljivosti v najem SiOL-a? Agencija v zvezi z navedenim zavzema stališče, da je družba Telekom Slovenije d.d. dolžna zagotavljati storitve, ki so navedene v njeni vzorčni ponudbi. Zato bo družba Telekom Slovenije d.d. tudi v primeru, da preda celoten dostop do zmogljivosti DSLAM v najem družbi SiOL d.d. še vedno dolžna omogočiti dostop do zmogljivosti DSLAM tudi ostalim operaterjem.

Družba Voljatel telekomunikacije d.d. v podanem mnenju predlaga, da agencija kot del ukrepov v zvezi s transparentnostjo in enakim obravnavanjem naloženim družbi Telekom Slovenije d.d. vključi tudi obveznost sklenitve sporazuma o zagotavljanju nivoja storitve za storitve, ki jih ponuja na upoštevem trgu. Izjemnega pomena je obseg odgovornosti kot tudi druge specifikacije, ki morajo biti opredeljene na taki stopnji in s tako stopnjo podrobnosti, ki bo odražala trenutne zmogljivosti tehnologij oziroma mrežnih elementov. V tem trenutku po mnenju družbe Voljatel telekomunikacije d.d. družba Telekom Slovenije d.d. za nobeno izmed storitev, ki jih ponuja na operaterskem trgu ne zagotavlja dogovora, ki bi smiselno ustrezal dogovoru o nujenju storitve kljub dejstvu, da so tovrstni sporazumi ena izmed osnovnim uzanc dogovorov o nujenju telekomunikacijskih storitev. Omenjeno dejstvo pomembno zmanjšuje konkurenčne možnosti za vstop novih ponudnikov na trg, in konkurenčno prednost za obstoječe ponudnike tako na maloprodajnem kot na veleprodajnem trgu, ker stranke od ponudnikov storitev zahtevajo določeno stopnjo kvalitete storitev in zavezanost k ponujanju določene kvalitete s podpisom dogovorov o zagotavljanju nivoja storitev. Družba Voljatel telekomunikacije d.d. v svojem dopisu z ne 15.3.2006 tudi opozarja, da agencija v osnutek ukrepov na upoštevem trgu »širokopasovni dostop (medoperaterski trg)« ni vključila SLA (nivo zagotavljanja storitve). Agencija odgovarja, da je družbi Telekom Slovenije d.d. naložila obveznost nediskriminacije (enakega obravnavanja), v okviru katere mora le-ta oblikovati kvalitetne ponudbe za vse operaterje. V izogib nesporazumom pri razlagi odločbe pa je Agencija v izreku kriterij kakovosti še dodatno poudarila v zvezi z oblikovanjem vzorčne ponudbe, saj je v skladu z obveznostjo nediskriminacije dolžan Telekom Slovenije, d.d. operaterjem nuditi enako kakovostne storitve in informacije. Hkrati je agencija naložila družbi Telekom Slovenije d.d. tudi sankcije v obliki pogodbenih kazni za nespoštovanje rokov, tako, da agencija ocenjuje, da naložitev SLA zaenkrat ni potrebna.

Družba Voljatel telekomunikacije d.d. je v svojih pripombah izpostavila problem, ko je družba SiOL d.d. prejela od družbe Telekom Slovenije d.d. vnaprejšnje informacije o uvedbi samonamestitvenih paketov in vnaprejšnje informacije o točnem datumu razvezave ISDN/ADSL, vnaprejšnje informacije o točnem datumu začetka nove ponudbe ADSL2+. Agencija je v 2. alineji 3. točke izreka osnutka ukrepa družbi Telekom Slovenije d.d. sicer že naložila obveznost zagotavljati drugim operaterjem enako kakovostne storitve in informacije v zvezi s širokopasovnim dostopom do omrežja pod enakimi pogoji kot za svoje storitve ali storitve svojim hčerinskih ali partnerskih podjetij, vendar pa je na podlagi prej navedene pripombe s strani družbe Voljatel telekomunikacije d.d. prišla, do zaključka, da je potrebno izrek v tem delu še dodatno poudariti.

Družba Voljatelj telekomunikacije d.d. je v svojem dopisu navedla še pripombe glede posameznih definicij, ki pa ne bi mogle dati drugačnega rezultata odločbe.

Družba Telekom Slovenije d.d. v svojem dopisu z dne 16.3.2006 navaja, da zagotovitev širokopasovnega dostopa do omrežja na grosistični osnovi na nivoju dostopovnega multiplekserja DSLAM v okviru zagotavljanja hierarhije storitev, ki omogoča novim vstopajočim operaterjem diferenciacijo in inovativnost storitev predstavlja neupravičeno dodatno breme za družbo, in ni potrebna. Agencija v zvezi s tem navaja, da je priključitev na usmerjevalnik vključila na upoštevni trg, da se zagotovi celovita ponudba, ki jo omogoča Telekom Slovenije d.d., glede na njegove tehnične možnosti. Nenazadnje je ta ponudba tudi navedena v ceniku Telekom Slovenije d.d.. Sama priključitev na usmerjevalnik je namenjena operaterjem, ki imajo najmanj lastne infrastrukture. Naslednje oblike so prilagojene skladno s teorijo investicijske lestve in so namenjene operaterjem z več lastne infrastrukture (oblike priključitev na ATM omrežje) do zadnje priključitve direktno na DSLAM, ki je zadnja oblika preden se operater odloči za razvezan dostop in postavi lastne kolokacije. Nižje v Telekomovem omrežju, kot je priključen operater, večji ima tudi nadzor nad kakovostjo storitve. Navedeno je bilo omogočeno tudi Telekomovemu hčerinskemu podjetju SiOL d.o.o.. Za zagotovitev konkurenčnosti na vertikalno povezanem maloprodajnem trgu je nujno potrebno enako obravnavanje vseh zakupnikov infrastrukture družbe Telekom Slovenije d.d..

Druga pripomba družbe Telekom Slovenije d.d. je, da cenovni pritisk iz maloprodajnega trga deluje neposredno na grosistični trg in izvaja pritisk na grosistične cene operaterskih storitev, ki temeljijo na xDSL tehnologiji, bil s strani Agencije ocenjen za napačno. Ne glede na to, družba Telekom Slovenije d.d. meni, da imajo cenovni pritiski na maloprodajnih trgih vpliv na grosistično ponudbo. Agencija v zvezi s tem ponovno poudarja, da je stališče družbe Telekom Slovenije d.d., da cenovni pritisk iz maloprodajnega trga deluje neposredno na grosistični trg in ustvarja pritisk na grosistične cene operaterskih storitev, ki temeljijo na xDSL tehnologiji napačno, saj če na grosističnem trgu kableske storitve zaenkrat oziroma v času do izvedbe naslednje analize trga ne predstavljajo ustreznega substituta za xDSL storitve, bi lahko Telekom Slovenije, d.d. v odsotnosti regulacije trga diskriminiral ponudnike xDSL v maloprodaji, jim zavrnil dostop do omrežja oziroma storitev, jim zaračunal cene, ki bi bistveno odstopale od stroškov in jim preprečevale tekmovanje na maloprodajnem trgu zaradi škarij cen. Predpostavka Telekom Slovenije, d.d. bi zato zdržala zgolj v primeru, da bi na grosističnem trgu obstajal primeren substitut v obliki operaterskega širokopasovnega dostopa preko kableskega omrežja.

Naslednja pripomba družbe Telekom Slovenije d.d. je, da glede časovnih rokov vezanih na vzpostavitev sistema stroškovnega računovodstva in objave stroškovno naravnanih cen ugotavlja, da bi bilo za normalno zagotovitev zadnjega ukrepa glede objave stroškovno naravnanih cen in posredovanja kalkulativnih elementov agenciji, potrebno ta rok podaljšati. Agencija v zvezi s tem zaključuje, da je bila obveznost vzpostavitve sistema stroškovnega računovodstva za podporo stroškovni naravnani cen družbi Telekom Slovenije d.d. prvič naložena že za 1.1.2006 in ima družba glede na to dovolj časa, da vzpostavi ta sistem tudi na področju širokopasovnega dostopa. Skladno s tem ostajajo roki naloženi v odločbi nespremenjeni.

Družba Telekom Slovenije d.d. nadalje navaja, da agencija v osnutku ukrepa ni ovrгла dejstva, da ponudba s strani kableskih operaterjev ne spada na upoštevni trg »Širokopasovni dostop (medoperaterski trg)«. Navedene metode zaračunavanja in načina plačevanja za zakup omrežja kableskih operaterjev namreč niso zadosten dokaz in ne definirajo tehničnih podlag o neobstoju storitve bitnega pretoka kableskih operaterjev in posledične izločitve

kabelskih operaterjev iz upoštevne trga. Agencija v zvezi s tem opozarja, da je v osnutku ukrepa navedla več razlogov za izključitev kabelskih storitev iz upoštevne trga, vsi ti razlogi hkrati in ne zgolj metode zaračunavanja in način plačevanja za zakup omrežja pa so bili pomembni za odločitev.

Kot slednje družba Telekom Slovenije d.d. pripominja, da agencija v svojem osnutku ukrepa navaja, da na grosističnem trgu kabelski operaterji pogosto nastopajo zgolj v vlogi lastnika surove infrastrukture. Razveza delne surove infrastrukture ni nikjer definirana in po mnenju družbe Telekom Slovenije d.d. ne obstoja, zato se postavlja vprašanje, na kateri upoštevni trg spada omenjena storitev. Kabelski operaterji ponujajo video vsebine in vedno trdneje je ustaljeno mišljenje, da bo vključitev govornih storitev v ponudbo kabelskih operaterjev ključno pripomogla k prehajanju končnih uporabnikov od kombinirane rabe storitev kabelskih in telekomunikacijskih ponudnikov na uporabo izključno storitev kabelskega operaterja. Poleg tega je po mnenju družbe Telekom Slovenije d.d. pomembna prednost kabelskih operaterjev tudi dejstvo, da je bistveno lažje dodati VoIP v kabelsko ponudbo kot pa znatno bolj občutljivo video ponudbo v telekomunikacijske storitve. Kot je Agencija že v prejšnji točki navedla, so kabelska omrežja v lasti različnih operaterjev in med seboj niso povezana, kar pomeni, da bi morali kabelski operaterji nadgraditi svoja kabelska omrežja, da bi jih lahko povezali. To pa bi zahtevalo veliko sredstev in časa, kar kaže na nemožnost hitre in učinkovite zamenjave, ne glede na morebitno možnost dopolnitve storitev posameznega kabelskega operaterja.

Pripravil/a:
Tanja Muha

Boštjan Makarovič
Vodja področja za telekomunikacije